

Ivan Pažanin
Split

PABIRCI IZ NARODNOG PJESNIŠTVA VINIŠĆA

UDK 800.87.801.82.808.62

Rukopis primljen za tisak 11. svibnja 1991.

Čakavska rič, Split 1991, br. 1.

Vinišća,¹ kao i susjedni otoci Drvenik i Ploča,² iznimno su bogata raznim vrstama i oblicima usmenoga narodnog stvaralaštva: pjesmama, pričama, poslovicama, pitalicama, zagonetkama. Pojavu ovog raznovrsna i velika bogatstva uvjetovalo je nekoliko čimbenika. Prije svega mislimo na društveni život koji davaše mnoštvo građe za umjetničko-jezično iskazivanje života i svijeta u svim njegovim pojavnim oblicima.

Razvijen patrijarhalni život u relativno zatvorenom području pridonio je bogatstvu usmene, narodne umjetnosti. Sve do 70-ih godina ovog stoljeća zatvorenost ovog područja očitovala se u geografskom, prometnom i jezičnom pogledu. Okolna brda uvjetovala su geografsku zatvorenost, a sa svojim zaledem Vinišća su imala vrlo slabe odnosno nisu imala nikakve prometne veze pa se sav promet i ljudi i robe odvijao morskim putem.

Usmeno izražavanje tijekom stoljeća bijaše jedino jer je pismenost bila vrlo rijetka pa svećenik u selu bijaše jedina osoba »zanata od arte«, »knjigopisna«. Predstavnici vlasti-glavar, pristava-rambaša i rondari sve do početka XX. stoljeća potpisuju se križem.

Moju pozornost kao zapisivača privukle su narodne pjesme Vinišća koje imaju osobito značenje i vrijednost za književnu povijest, narodnu kulturu, a i kulturu uopće. Umjetničke kvalitete nekih od prezentiranih pjesama vjerojatno su takve da se mogu uspoređivati i ravnopravno nositi s narodnom poezijom drugih hrvatskih područja. U njima je sadržana narodna umjetnička istina o društvenom svijetu i obzoru viniškog čovjeka, njegov hod kroz život i povijest. Doživljaje, nade i že-

lje, međuljudske odnose i stremljenja, patnje i težinu težačkog i ribarskog života ispjevava i opjevava narod ovog djelića i kutka Mediterana.

Neke od ovih pjesama pokazuju određenu starinu a navlastito one koje se izvode uz religiozne obrede, razne molitvice, koledarske pjesme i sl. Očito je i vidi se da su ovi oblici narodnog stvaralaštva nastajali iz duboke duhovne potrebe naroda ovog kraja. Najizrazitija duhovna pregnuća i zasade društvenog ozračja i sredine narod je izrazio u svojoj poeziji.

Prema oblicima, tematici i ugodaju susrećemo narodnog pjesnika u svim oblicima manifestacije jer on pjeva i u kući i u gori i na moru, kopajući »tršje«, berući mendule i masline, loveći ribu, sijekući drva.

Najviše zapisanih pjesama govori o ljubavi u svim oblicima, a tu su najbrojnije kratke ljubavne pjesme, dulje pripovjedne-čatljice, čelatnice, »pisme u skratice« i sl.

Brojne su i razne vrsti molitvica, te obrednih pjesama jer je ovdje kršćanska tradicija dugovjeka, a i patrijarhalni narodni život bijaše bogat i raznovrstan. Obredi i običaji se množe, a uz njih se stvaraju i razvijaju i prigodne pjesme.

Zanimljiva je i skupina šaljivih pjesama s podrugljivom intonacijom čija je oštrica uperena ne samo na ljude iz sela nego i na stanovnike okolnih mjesta: Marine, Drvenika, Sevida, Rogoznice.

Narodni ustanak i revolucija opjevani su u najmanjoj skupini narodnih pjesama, koje su najmanje izvorne, pa su tematikom odnosno motivikom slične onima u drugim krajevima.

Svoju bol i radost čovjek je najpotpunije očitovao usmenim iskazom: pjesmom, osobito u vrijeme kada drugih mogućnosti i izbora nije imao. Ove pjesme prenosile su se usmenom predajom, jer je društvena sredina shvaćala njihovo značenje.

Zapisana građa predstavlja očito samo djelić bogatstva narodnog života i poezije koja pomalo odumire i nestaje.

Predstavljena pjesnička građa zapisana je neposredno u toku skupljačkog rada na području Vinišća od 1984. godine do današnjih dana.

Izbor je iz znatno opsežnijeg materijala koji obuhvata preko tisuću pjesama, poslovice, uzrečica i sl. Ove pjesme nisu prikazane ni u jednoj do sada posebno objavljenoj zbirci.

Glede sadržaja pjesama iz ovog mog izbora treba reći da je manji broj među njima onih koje imaju isključivo vinišćarski sadržaj i karakter. Slične teme i junaci zaokupljaju pažnju i ovdašnjeg težaka i ribara, kao i u ostalim krajevima Hrvatske.

Pri skupljačko-istraživačkom radu susreo sam se u više navrata s pjesmama koje su kazivači naučili iz knjiga. Primjerice, kazivač Mate Andelić Deškov, najizrazitiji od ovih muških kazivača te najveći izvor narodne poezije ovog kraja pored Mare Pažanin Božankove, recitirao mi je, pored ostalih, i cijeli niz pjesama iz Kačićeve i Srpske pjesmarice gotovo na isti način kao što je u knjizi napisano. On je pismen čovjek i često se ponosio činjenicom da je pročitao i naučio tolike pjesme iz tih »libara«. Mnogim pjesmama je znao naslov, te je očito da ih je naučio iz knji-

ga a ne usmenom predajom, iako je i takvih znao mnogo. Dvoje spomenutih kazivača znalo je mnogo više pjesama nego ih je iskazalo, a što su mi i sami često ponavljali pri našim mnogobrojnim druženjima u zimskim i ljetnim danima i predvečerjima. Prije spomenuti kazivači veoma su voljeli narodnu poeziju, a to se pokazalo i u njihovom dragovoljnom pristajanju da mi neke od pjesama otpjevaju sami ili u društvu da bi ih snimio na kasetofonu³.

I na kraju, treba reći da ova poezija nije potpuno zamrla jer se i danas neke od najpopularnijih narodnih umotvorina kao što su Marga, Sicilija, Amerika, Rosanda i sl. rado prepisuju i pjevaju prigodice (vjenčanja, odlasci u vojsku, svetkovine-svetački i narodni blagdani, a povremeno i u kolu koje se zadnjih godina opet zaigra na prvi dan Nove godine).

1

Misliš, mali, da ti štakod jesi,
Mogla bi te nosit u traversi.

2

Propuhuje tihi vitar,
Tihi vitar od levanta,
I odnese Mari krunu.
Al' govori lipa Mare:
»Ko bi moju krunu naša,
Ja bi mu se ljuba zvala.«
Naša ju je crni Moro.
Al' govori lipa Mara:
»Volila bi se ubiti,
Neg' Morova ljuba biti.«

3

Obotnica zaviri se raku,
Da će ona njemu kalat kapu.

4

Grlica grče,
Petar konja trče,
Podaj, Petre, palicu,
Da ubijen grlicu,
Nemoj, Petre, zaboga,
Grle će nan loja dat,
A ja loja maci da,

Maca meni miša da,
A ja miša orlu da,
Orla meni pero da,
A ja pero caru da,
A car meni knjigu da,
A ja knjigu Bogu da,
Bog meni sriću da,
A ja sriću, pa u vriću,
Priko praga,
Pa u kuću.

5

U Kulina Bana,
Jedna koza vrana,
Šimun kozi priti,
Da će je sadriti.
»Nemoj, sine, zaboga,
Nemoj kozu derati,
Kozu nam je jalova,
Kozu će nam mliko dati,
Bolje mliko srkati,
Nego meso drpati.«

6

Oj, Mikula, zaludo ti fala,
Neće za te Jurovica mala,
Već ja oču za Papina Dara,
Koji jema i kruva i vina
I srdela slanah izobila.

7

Tri su kralja idrila,
Da b' Isusa vidila,
Mnoge gore prodoše,
Dok u Betlem dodoše.
Kad u Betlem dodoše,
Tud Isusa nađoše,
I njemu se klanjaše,
Fale Bogu davaše,
Svetom Divom Marijom.

(Pjeva se kod blagoslova kuća)

8

Faljen Isus, dvor nebeski,
U tebi je križ andeoski,
Križu ću se pokloniti,
Bogu ću se pomoliti,
I uzest ću svete vode,
Na spasenje duše moje,
Na me voda, s mene grisi,
Sveti Petre, ti odriši.
Isusova slavna glava,
Koja stoji s vr' oltara,
Isusova sveta ruka,
Koja stoji s vrhun puka,
U tebe je sveti zlamen,
Otac i sin i duh sveti, amen.

(Molitva pri ulazu u crkvu)

9

Ivančula, slabi kapetane,
Nije za te bura, burdižanje,
Sramotno se mulu povratili,
Zamalo se niste potopili,
Da van nije popa Mihovila,
Bili bi te išli svi do fila.

10

Dikac mi je kolo najmilije,
U njemu su mi male dvije.

11

Pojdi k vragu, vilo,
Ti i tvoje blago,

Ja ću se oženit,
Di je meni drago.
Pojdi k vragu, vilo,
Ti i tvoja dota,
Kad ti nema, vilo,
Šesta od života.

12

Otvor' mi vrata,
Dušice moja,
Da soko sleti,
Na krila tvoja,
Otvor' mi vrata,
Dušo jedina,
To nije šala,
Već je istina.

13

Lisičine, ognjun sagorile,
Budine se travun zaodile.

14

Blago tebi, zelena gorice,
Kad se mladiš svake godinice,
A ja mlada nikad za nikada.

15

Oblašno je, past će kiša,
Cura momku do kaiša.

16

Već su jedra otvorena,
Al' drugovi već me zovu,
Na rastanku suzu koju,
Ostaj zbogom, zauvijek,
Ja u tuđem plovim kraju,
Priko sinjeg jedreć mora,
Ali meni neće zora,
Sa hrvatskih gora sjat,
U El Shattu pod Sinajem,
Moja duša pati, znaj,
Želeć' gore, želeć' more,
Želeć' i svoj zavičaj.
Doimovina, mila moja,

U El Shattu sad si moj,
Dok ja pjevam i dok plačem,
Ti nastavi ljuti boj.

17

Meni mati kupovala svilu,
Rešila me kako bilu vilu.

18

Slušali su ribari na moru,
Kako Zorka plače u vaporu.
Natrag mi je vrati,
Ja ću tebi sto dinara dati.

19

Moj kolega, već je devet sati,
Bilo b' vrime kolo rasipati.

20

Prodaj, nane, njivu oranicu,
Pa ti dotaj ćercu jedinicu.

21

Moj sokole, ne leti visoko,
Izdat će te tvoja krila bila,
Izdat će te, past ćeš na nizoko.

22

U Port Saidu otvorena vrata,
Zlato moje ode iz El Šata.
(Pjesma iz zbijega)

23

Kralju Petre, di je tvoja izbegliška vlada,
Otišla ju pu' Londona grada,
U Londonu naila se sira,
Pa putuje pravcun do Kaira.
(Pjesma iz zbijega)

24

Oj, Betino, ispod Puntarola,
U tebi je jedna cura moja,
Šta će meni Betina i Lika,
Kad je moja u Vinišćin dika.

25

Dobro jutro, Bijelića bako,
Jel' ti se posirilo mliko,
Nako ti ga sinko i Bog dao,
Svako jutro po šilježe mrtvo,
Jedno mrtvo a drugo sadrto.

26

Orač ore, za njin gore,
Sime sije, sime gine,
Trava trase, trava raste,
Vola bada, vol mu pada,
Vola diže, vol to niže.

27

Virovanje — dilovanje,
Po loncu, po koncu,
Po starin Jakovcu,
Kuntraje ga Gospodin Bog:
»Ku' ideš, Jakove moj?«
»Evo, iden u Ćibukove Strane,
Kupit ježe i bukeže,
Ćibuk, amen.«

28

Danas nan je prvi dan,
A u tori sveti ban,
A u sridu sveta štela,
A u četvrtak nema dela,
A u petak sveti Vid,
U subotu strić i brit,
U nedilju vino pit.

29

Neću curu jaketu na pasu,
Prosula bi cilu kuću našu.

Traversica bila blondurica,
Kaže dragi da san doktorica.

Kolo vodi ljuba Jankulova,
Kolo vodi i pisme izvodi.
Ka' se mlada kola naigrala,
I lipih se pisam napivala,
Ona sida na stine studene,
Pa je mlada svojin drugan govorila:
»Druge moje, ne budite lude,
Ka' budete u kolu igrale,
Ne gledajte na tuje junake,
Junaci su vira i nevira,
Dokle ljubi, dotle viru daje,
Ka' obljubi, onda te ostavlja.«

Cvitak plila, ljuba Ivanova,
Cvitak plila, cvitu govorila:
»Kaloperje, rano cviče moje,
Nit' mi cvatiš, ni' simena daješ,
Kako ni ja, ljuba Ivanova,
Ni' se ljubini, ni' poroda iman.«
Misli mlada da je ni'ko ne čuje,
Al, je čula Ivanova majka,
Pa je Ivi sinu govorila:
»A, moj Ive, drago dite moje,
Je l' istina šta ljuba govori.«
»Šta govoriš, draga majko moja?«
»Cvitak plila, cvitu besidila,
Kaloperje, rano cviče moje,
Nit' mi cvatiš, ni' simena daješ.
Kako ni ja ljuba Ivanova,
Ni' se ljubini, ni' poroda iman.«
»Istina je, draga majko moja,
Ka' smo prvu noćcu prinoćili,
Ona me je Bogun bratimila,
Da jon nemoj obljubiti lice,
Ja san, majko, za Boga primija,
Za Boga i za pobratinstvo,
Pa jon nisan lice obljubija.

Crikvica se gradi,
Tamjanun se kadi,
U njoj Gospe kleči
I o' srca ječi,
Bile ruke lomila,
Grozne suze ronila,
Tote idu lipa dva,
Sveti Pere i Pava,
Govoru joj lipa dva:
Sveti Pere i Pava:
»Šta ti Gospe klečiš
I o' srca ječiš,
Bile ruke ča lomiš,
Grozne suze ča roniš?«
»Bora vama, lipa dva,
Sveti Pere i Pava,
Eto otle vidovi,
Tužne majke sinovi.«

Sidi Marko za večerun s majkon,
Večeraju, sve se podsmihuje,
Al' mu je besidila majka:
»A, moj Marko, jedini u majke,
Ča se smiješ, drago dite moje?
Jal se smiješ svojoj večerici,
Ol se smiješ golemoj starosti?«
Al' je Marko besidija majci:
»Oj, starice, moja stara majko,
Ne smijen se svojoj večerici,
Nit' se smijen golemoj starosti.
Kad san, majko, u družini bijo,
S družinom rujno vino pijoj,
Svak se hvali sestrun i brajnun,
A ja neman ni sele ni brajna.«
Al' mu je besidila majka:
»A, moj Marko, jedini u majke,
Rodila san ti selu i brajna,
Brajne ti je mali priminija,
Sele ti je u povoju bila,
Kad su ti je zarobili Turci.«
Kad je Marko razumija majku,
Al' je Marko majci besidija:
»Kuvaj, majko, tanke brašenice,
Neka iden tražiti sestrice.«

Ali mu je besidila majka:
»A moj Marko, jedini u majke,
Bolje s jedun ranun i umriti,
Nego su dvi, drago dite moje —«
Jopet Marko besidija majci:
»Kuvaj majko tanke brašenice,
Neka iden tražiti sestrice.«
Kuva majka tanke brašenice,
Ide Marko tražiti sestrice.

35

Ti nas čuvaj, brani,
Kako ovi dan,
Tako i ovu noć,
Po svu noć.
Čuva nas anđela straža,
Od mrkla do svitla,
Sam Gospodin Bog do vika.
Ja se zlamenjijen
Marijinin mlikun,
Isusovun bradicun,
Su tri mise Božićne,
Su tri mise Uskrsnje,
Su tri mise duhovske,
Su četiri evandelja.
Evo san legla u postelju moju,
Kao u grob moj,
Ako se ustanen,
Bože moj, fala ti zadajen,
Ako se ne ustanen,
Dušu ti pridajen.
Uzimljen Boga za oca,
Isusa za brata,
Divu majku za mater,
Svetu Katu za sestru,
Isus mi je na ustin,
Sveti Bartul na prsin,
Sveti Juraj na nogan,
A ti Gospe pomozí nas.

36

Sinoć mi se jedan mladić hvali,
Da on ima šenicu od lani,
Sva mu slama u torbicu stala,
A kokoš mu od glada krepala.

37

Svekrva mi zadovoljna nije,
Ajmo dragi preko Italije.

38

Sunce zajde memu dvi planine,
Tursko momče memu dvi vlahinje.
Onu ljubi koja brata nema,
Viru daje koja brata jema.
Ka' je mlada išetala,
Na vr' bila grada,
Pa vatala zmiije otrovnice,
Iz zmiije je vrida iżimala,
Pa je mlada čašu nalivala,
Pa je svoga branja dozivala:
»Jesi mi se branjo umorija,
Jesi mi se branjo ožednija ili ogladni-
ja?«
»Nisan ti ogladnija,
Nego san ti branjo ožednija.«
Ona je branja dozivala
I doša je na vr' polja ravna.
Mlada mu je čašu nalivala,
Nije niti u po čaše bija,
Crnoj se je zemlji poklonija.

39

Divojka je perun dvore mela,
Za njun mati žute kose plela,
Plela joj je na dva, na tri moda,
To Omeru ne bila ugoda,
Moj Omere, majka te želila,
Kad ti cura Hajka omilila,
Ti se projdi Hajkule divojke,
Jer je ona jedina u majke,
Jedinica sama, puna volje,
Neće rano da rani u polje.

40

Oj, pogačo, izgorene kore,
Zubi moji, pojest te ne more.

41

Segećani sliču na đavlića,
Šta su Turku ukreli praščića.

(Rugalica)

42

Danas je Sveti Jakov,
Sutra Sveta Ana,
U Marinu ćemo oba dana.

43

Vozili su Dundavu,
Kroz zelenu dubravu.
Pitali je svatovi:
»Di su ti Dundava darovi?«
»Šta dobila,
Sve izila i popila.«

44

Kad cvatila grana veseljaka,
Majko moja, daj me za težaka.
On je težak i radit će polje,
Pa ću, majko, živiti i bolje.

45

Otpala mi mrvica,
Doletila grlica.
Di je ta grlica?
Utekla je putićun.
Di je taj putić?
Zaresta je travicun.
Di je ta travica?
Popasa je dugonja.
Di je taj dugonja?
Prisikla ga sikira.
Di je ta sikira?
U kovača za pasun.
Di je taj kovač?
Sasuli ga črvi.
Di su ti črvi?
Pozobala koka.
Di je ta koka?
Snila koka jaje.
Di je to jaje?

Pojila su dičica.
Di su ta dičica?
Utopu se u more.
Di je to more?
Učini se u jezero.
Di je to jezero?
Di smo mi
I vi svi.

46

Kad je majci Ivo priminija,
Puno ga je majka žalovala,
Puno, puno, tri godine dana.
Učešće mu na greb dolazila,
U godini svakoga miseca,
U misecu svake nediljice.
Kad su Bogu suze dodijale,
Un pošalje dva mala anđela,
Pošalje ih majci na postelju.
Stara ih je majka upitala:
»Oj, Ivane, drago dite moje,
Što je tebi mokra košuljica,
Što je tebi svića utrnjena?«
To je majko uzdisanje tvoje,
Što je meni mokra košuljica,
Tvoje su je suze pomoćile.

47

Savila se grana jorgovana,
Savila se i odlomila
I ubila tri čobana mlada.
Jednog plače majka i babajka:
»Oj, ti moje nesuđeno zlato,
Sunce žarko, još nisi granulo,
Već si mi se u crno zavilo.«

48

Sveti Petar crkvu gradi,
Ni na nebu ni na zemlji,
Već po daru pobožjemu.
Ime Isus misu reče,
Anđeli mu otpijaše.
Otkada je neb' i zemlja,
Ni se lišja misa rekla
Šta u crkvi svetog Petra.

Sveti Petar tilo diže,
Sve se duše pokloniše.
Od četiri ne mogaše
Koje su se podnosile
Koje želu u raj prići
Lako in je raj dobiti
Ni za srebro ni za zlato
Nego svega svita blago
Dobro blago učinjeno.
U kitu ga kitaše,
Na nebesa nosaše.
Diva mati govoraše:
»Ko bi ovu molitvu govoriya,
Tri puta kra na dan
Da mu bili grisi oprošteni
Prvo očevi, pa materini,
Pa, Isuse, budu faljen
Divon Majkon, uvik, amen.

49

Zdravo tilo Isusovo
Na otaru posvećeno,
Zdrav' Isuse poniženi,
Za nas mnogo uskrišeni
Tvoje sveto upućenje,
Nek' nan bude za spasenje
I za sveto tilo tvoje.
Daj nan dil slave tvoje.
Krutak 'esi od milosti,
Zdrav' Isuse, ti nan prosti,
Tebi slava, tebi dika,
Tebi slava uvik, vikun, amen.

50

Na Grebenu ukresane stine,
Di se veru kozlačine žive.

51

Jabuka se vitru moli
Da joj grane ne polomi:
»A moj vjetre, ne lomi me,
Ja san tebi rod rodila,
Svaka grana po jabuku,
A u vrhu po četiri«.

52

Igrale su divojke
S meštrun Matun
Na ploke.
Potukle se divojke
Meštar Mate i ploke.

53

Igrale su stare babe
U nedilju prid Poklade.
Obukle su mrke gaće
Rek' bi da su s pasa dlake.

54

Ide ševo priko rive,
Obe su mu noge krive,
Pogledaj ga, mili puče,
Kako dava davla vuče.

55

Gravran groče u rog očev,
Daj mu Mare po pogače
Ja ću s tobun na krkače.

(Govorili bi kad bi čuli gavrana da se krivi)

56

Oj, Danice, mješečeva seko,
Pozdravi mi dragog na daleko.

57

Oj, rakame, ja te nosit neću,
Što te cure pod šotane meću.

58

Oj, rakame, divojaški raju,
Bez tebe se cure ne udaju,
Nit' se možu oženiti momci,
Dok rakama ne kupu divojci.

59

Došlo pimo iz Bosne
Da se šiške ne nose.

- A ja ću ih nositi,
Makar išla prositi.
60
- Moj kolega, ajdemo u ćose,
U Jelinku cure gaće nose.
61
- Fala Bogu na oblogu,
Divici na girici,
A Isusu na kupusu.
62
- Kad se ženi koji žene nema,
Na pir zove koji posla nema.
63
- Šta će popu te velike škole
Zar mu nije dosta blagoslovlje,
Šta će popu faljen Bog u gradu
Kad on sreće šinjorinu mladu,
Šešir skida, dobro jutro kaže
I sa njun se u razgovor daje.
Dobro jutro, kako ste spavali,
Jest' l' štokod novoga sanjali,
A u selu udovicu srita,
Faljen Isus, redovinu pita,
Oj, ti, pope, zenice Isusa,
A cipele nosiš od lukcusa
64
- Moj dragane, kad ideš na Jelsu,
Donesi mi svilenu traversu.
65
- Oj, Božiću, lako mi je na te
I tri dana koja su uza te.
66
- Procvatile ruže od vijole,
A ja iden pu' careve Pole.
67
- Oj, vojnice, da mi nije tebe,
Ne bi lego na vojniško ćebe.
68
- Ilovica i vrisi od Kalca,
Cura moja, baraba koraca.
69
- Što j' od one cilenice moje,
Udaji se mila mala moja,
Ja san ti se oženija lola.
70
- Oj, Pločari, polje van do Visa,
Za vas cura odgojena nisan.
71
- Drago moje od sela Voluje,
Dvi godine za namun boluje.
72
- Oj, Pločari, da van nije mora,
Ne b'te znali oklo sviće zora.
73
- Lipe su ti mlade Kaštelanke,
Koje nosu na kajiš opanke.
74
- U Kaštilima sedan selih
Jedan za drugome
U najdonjin milo drago moje.
75
- Marinjani da van ni duvana,
Propali bi za godinu dana.
76
- Oj, Seviske, moje bile vile,
Jesan s vama prolazija vrime.

77

Lipe su van seviske cure,
Dokle jema u gradu piture.
Kad nestane u gradu piture,
Unda će pogrubat seviske cure.

78

Dušo moja, iz Sevida Vice,
U Bašića Mate službenice,
Ako nećeš u Bašića stati,
Moja ćeš se virenica zvati.

79

Da se Jele Biskupova uda,
Ne bi bilo općine ni suda.

80

Od nedilje teg ne teži,
Boga moli a ne leži.
Od nedilje ne rad' polja
Odnit će ti sve nevolja.
Od nedilje ča ko steče,
Nevolja mu sve odnese.

81

Sinoć Marko večerao s majkom
Suha hljeba i vode studene.
Po večeri pita majka Marka:
»A moj Marko, moje dite drago,
Kaži pravo, tako bio zdravo,
Kad san te porodila majka,
Nabavila konjica šarina,
Na bedricu pripasala ćordu,
Jesi li se ikad pristrašijo«.
Al' govori Kraljevića Marko:
»O, bora ti, moja mila majko,
Ja se nikad pristrašijo nisan,
Nego jedan put, moja mila majko,
Kad se ženio Sibirjan Janko.
Na daleko zaprosio divojku,
Tamo lipo u Požunu gradu,
U nikoga od Požuna bana.
Mene zove za divera majko,
Starog svata starog Novačinu,
A za kuma Obilić Miloša

I ostale kićene svatove
Kad smo došli na granicu, majko
I odosmo Požunu bilon
Kad smo došli od Požuna banu
Onda reče od Požuna bane:
Ko je ovde za divera mlada,
Neka ide u gavez divojci.«
A ja rečen, moja mila majko,
Da ja neću u gavez divojci,
Već ako bi do potrebe bilo
Da ću kazat moje diverstvo.
Pa se svati otle opremiše
I opremu lijepu divojku
Kad smo bili na granici, majko,
Na granici turskoj i arapskoj
Al' tod stoji crni Arapine,
Krvave je oči izvalija,
Od svatovih uzimlje darove,
Sebi uzme mladu divojku,
Drži tri-četiri dana,
Pa je šalje dvoru bijelome.
Ta divojka za udaju nije.
Unda više crni Arapine:
»Čuješ, more, Obilić Miloše,
Bacaj dare u zelenu travu,
Pa ti biži u goru zelenu, ~~zelenu~~
Da ti rusu ne odsičen glavu.«
Ka' to čuje Obilić Miloše,
Baci dare u zelenu travu
I pobije u goru zelenu.
Unda Arap iza glasa viče:
»I ti tote stari Novačina,
Bacaj dare u zelenu travu,
Namah biži u goru zelenu.«
San ja osta, moja stara majko
I kod mene lijepa divojka.
Unda reče crni Arapine
I ti s' tote krvolijo stara,
Krvolijo, meni ćeš platiti,
Baci dare u zelenu travu,
Namah biži u goru zelenu.
A ja rečen, moja mila majko,
A ja rečen crnin Arapinu:
»Konj moj nije a divojka tuđa,
Ćermelija meni darovana,
A ja ću je tebi darovati.«
Pišnu Arap kao zmija ljuta,
Na tenefe stiže bedeviju,

Pa istrči na sred druma puta,
 A ja, majo, sa dobrin šarinun,
 Dobri konji sa svojin prsiman,
 A mi, majko, sabljan brekinjan,
 A Bog dajo i srića od Boga,
 Te me dobar šarac nosijo,
 Jednu glavu Arapu skinijo,
 Al' se Arap dalje ne da biti,
 Na me Arap napanijo,
 Pa napade mene i ždralina,
 Al' da vidiš mojeg ždralina,
 Un se diže baš na noge zadnje,
 Pa kobilu na prve dočeka,
 Pa kobili uho odadrio,
 Sva kobila u krv ogroznila.
 Ka' to vidi crni Arapine
 Un pobiže niz Stambol čaršiju,
 A ja za njin, moja mila majko,
 Tira san ga puna četir' sata.
 I kad san ga dostigao, majko,
 Udren li ga teškun topuzinun,
 A on pade na zemljicu crnu
 I obe mu odsiječe glave,
 Al, da vidiš turske bedevije
 Ka' ugleda mrtva gospodara,
 Nogan bije a zubima kolje,
 Da ne bude plava ževerdana,
 Skinula b' sa ramena glavu,
 Tada san se pristrašija, majko.

82

Lov lovijo Kraljevića Marko
 I sa njin Muratu venzire.
 Lov lovili tri bila dana,
 Lov lovili po gori zelenoj.
 Lov loviše, ništa ne uloviše.
 Namira ih namirila bila
 Na zelenoj gori jezero.
 U jezeru Utva Zlatokrila.
 Pusti Murat svojega sokola
 Da uvati Utvu Zlatokrila.
 Pusti Murat svojega sokola
 Da uvati Utvu Zlatokrilu.
 Ona mu se ne da ni gledati,
 Već se diže nebu pod oblake,
 Pa uvati sivoga sokola,
 Pa mu slomi ono desno krilo,

Pa se diže nebu pod oblake.
 Ka' to vidi Kraljevića Marko,
 Marko pusti svojega sokola
 Da uvati Utvu Zlatokrilu.
 Leto soko nebu pod oblake,
 Pa uvati Utvu Zlatokrilu,
 Pa š njun pade pod zelenu jelu.
 Al' da vidiš Muratova sokola,
 Zlu nauku biše naučija,
 Hote imat lova od drugoga.
 Počne njemu ticu otimati.
 Al' da vidiš dobroga sokola,
 Pa un prospe ono gusto perje.
 Ka' to vidi Muratu venzire,
 Un uvati Markova sokola,
 Pa mu slomi ono desno krilo.
 Stoji cvika Markova sokola.
 Unda mu je Marko govoriya:
 »Oj, sokole, moja tico siva,
 Kako ti je bez krila tvogega.«
 Ali mu je sokol govoriya:
 »Kako mi je bez krila mojega,
 Ka i bratu jednin bez drugoga.«

83

Konja kuje Markić Senjanine
 I proklinje svoju staru majku:
 »Bog te ubio moja stara majko,
 Kad ti nisi porod porodila,
 Porodila i sestru i brata,
 Sestra bi mi sviću pritiščala,
 Bratac bi mi čavle dodavao,
 Ja bi moga potkova dorina.«
 Ali mu je govorila majka:
 »O, Markiću, drago dite moje,
 Nemoj kleti staru majku tvoju,
 Ja ti jesan porod porodila,
 Porodila i sestru i brata.
 Ka' je Turčin harače kupija,
 Pa je tvoju sestru odvodija,
 Ja ne iman čime harač platiti,
 A tvoj bratac Senjanin Nikola,
 Evo ima petnajest godina
 Un otiđe u goru zelenu
 U Ivanju zelenu planinu,
 Tamo sinko u hajdukanje,
 Evo ima petnajest godina.

Ka' to čuje Markić Senjanine
 Un govori svojoj staroj majci:
 »Oj, starice, mila majko moja,
 Spremi meni lake brašenice,
 Da ja iden Ivanji planini,
 Da ja iden brata pohoditi.
 Kada ga je razumila majka,
 Spremila mu lake brašenice.
 Kad je Markić opremio konja,
 Un se baci konju na ramena
 I otiđe u Ivanju planinu.
 Ka' je doša Ivanji planini
 Un dolazi do vode jezera,
 Pa un ide na vodu jezero
 Da napoji dobroga konjica.
 Ka' je bija na vodi jezera,
 Evo ti Senjanin Nikole
 Sa njegovi trideset hajduka
 I ugleda Markić Senjanina
 Pa govori svojoj družinici:
 »Braćo moja i družino moja,
 Vi ajdete do vode jezera,
 Pogubite onoga junaka
 Doved'te mi njegova konjica.«
 Njega bržje društvo poslušalo
 I poletu do vode jezera.
 Ka' su bili do vode jezera
 Ne tidoše njega pogubiti,
 Već se oni vratu gospodaru:
 »Da ti bora Senjanin Nikola,
 Grihota je njega pogubiti,
 Sva je tvoja slika i prilika.
 Stopro njemu promicaju brci,
 A crni su, k'a i u tebe su.«
 Al' govori Senjanin Nikola:
 »Bog vas ubio trideset drugova,
 Da bi meni do nevolje bilo,
 Ne biste mi u pomoći bili.
 Zub'ma škrinu a brkovima miknu
 I poleti do vode jezera,
 Pa uvati pušku po srijedi.
 Na Markića pušku smirio.
 Tuče puška, ostala mu pusta
 I pogodi Markić Senjanina
 Višje pasa da ne pusti glasa.
 Pade momče na glavu u travu.
 Kad Markića rana dopanula
 Za ranu se rukun prihvatija

I u sebi snagu prikupija.
 Još vako junak progovara:
 »Udri dobro iz gore hajduče,
 Udri dobro, rodila te majka,
 Ja iman u ovoj planini
 I ja iman brata rodenoga,
 Po imenu Niku Senjanina,
 A da Bog da i srića od Boga
 Da bi mene bratac osvetija.«
 Ka' to čuje Senjanin Nikola,
 Un poleti do vode jezera.
 Ka' im veli da je njegov bratac,
 Pa je braci vako govoriya:
 »Ama brate, Markić Senjanine,
 Jesu li ti rane od pribola
 Oli su ti rane od umora.«
 Al' mu je Markić govoriya:
 »Nisu meni rane od pribola,
 Već su meni rane od umora,
 Već Nikola, moj rodeni brate,
 Ti otiđi našin bilin dvoru,
 Pa ti reci našoj staroj majci
 Da san osta ja namisto tebe
 U Ivanji, visokoj planini,
 Da san tebe dvoru opravija.
 Nemoj kazat našoj staroj majci.«
 Ka to čuje Senjanin Nikola
 Ispalija sebi u srdašce,
 Mrtav crnoj zemlji pade.
 Ka' to vidi trideset hajduka,
 Oni njima grobac iskopaše,
 Kraj vode njizi postaviše.
 I odoše dvoru bijelome.

Poslušajte vi gornji narode
 Kako ima u Zagradi sloge
 Na dvanaest desetoga biše
 Spliska Deva kad nan doploviše
 Da vi znate ča nan je donila
 Donila nan i kûpe i driva
 To je naša privelika dika.
 Donila nan i driva i kupe.
 To su vaše privelike muke,
 A cimenat neću spominjati,
 Ni' ću u vaše srce prodirati.
 Ka' se budete okrećali jugu,

Imat ćete u srcu tugu,
 Ka budete slušali mašinu,
 Melje stine, bacaju prašinu.
 Ka' vidite ono pusto žalo
 Kako Kaba, naše brdo malo.
 Biskupija s nama je u skladu
 Za graditi našu crkvu mladu.
 Vi ste se od nas odrekli
 I od Božje vire ste utekli.
 Kakvi su vaši stariji bili,
 Našu zgradu svaku sorili.
 Nisu oni dobro dovršili
 Pa su slabo i dušu pustili.
 Vi idete Splitu bijelome
 I onome viskupu milome,
 Da vas viskup čakod razgovori,
 A on vas u tugu obori.
 Vi ajdete dvorima svojima
 Da vas ne vidin očima mojima.
 Kad su bili priko sinjeg mora,
 Od Splita put svojega dvora,
 U Dubravan čeka ih skupština,
 U Dubravan pod velin maslinan
 Pa ih pita kake tamo svrke.
 Mučuljani obisili brke,
 A najviše starješina vođa
 Koji š njima do Trogira oda.
 Pa un žali dangube i danke
 Šta je nove razdra opanke.

85

Kudilju san zabila u gredu,
 Neku vunu odbornici predu.

86

Pravi, pravi meni Divo,
 Ča je jedan?
 Jedno jedinstvo,
 Jedan je Gospodin Bog
 I slavni križ njegov,
 Ki nan bija vazda na pomoć,
 Sveti Martine, moli za nas.
 Pravi, pravi, meni Divo,
 Ča su dva?
 Dva su cabla Mojsijeva,
 Samo jedno jedinstvo,

Jedan Gospodin Bog
 I slavni križ njegov,
 Ki nan bija vazda na pomoć,
 Sveti Martine, moli za nas.
 Pravi, pravi meni Divo,
 Ča su tri?
 Tri su patrijarke: Izak, Jakov i Abram
 I dva cabla Mojsijeva,
 Samo jedno jedinstvo,
 Jedan Gospodin Bog
 I slavni sveti križ njegov,
 Ki nan bija vazda na pomoć
 Sveti Martine, moli za nas.
 Pravi, pravi meni Divo,
 Ča su četiri?
 Četiri su vandelista: Marko, Luka, Ivan
 i Matij
 I tri patrijarke: Izak, Jakov i Abram
 I dva cabla Mojsijeva,
 Samo jedno jedinstvo
 I sam Gospodin Bog
 I slavni sveti križ njegov,
 Ki nan bija vazda na pomoć,
 Sveti Martine, moli za nas.
 Pravi, pravi meni Divo,
 Ča je pet?
 Pet je ranih na Bogu,
 Četiri vandelista: Marko, Luka, Ivan i
 Matij
 I tri patrijarke: Izak, Jakov i Abram
 I dva cabla Mojsijeva,
 Samo jedno jedinstvo
 I sam Gospodin Bog
 Ki nan bija vazda na pomoć,
 Sveti Martine, moli za nas.
 Pravi, pravi meni Divo,
 Ča je šest?
 Šest je vodici s kamelic
 I pet ranih na Bogu,
 Četiri vandelista: Marko, Luka, Ivan i
 Matij
 I tri patrijarke: Izak, Jakov i Abram
 I dva cabla Mojsijeva,
 Samo jedno jedinstvo
 I sam Gospodin Bog
 I slavni sveti križ njegov,
 Ki nan bija vazda na pomoć,

Sveti Martine, moli za nas.
Pravi, pravi meni Divo,
Ča je sedan?
Sedan diva radosnih i žalosnih
I šest vodíc iz kamelic
I pet ranih na Bogu,
Četiri vandelista: Marko, Luka, Ivan i
Matij
i tri patrijarke: Izak, Jakov i Abram
I dva cabla Mojsijeva,
Samo jedno jedinstvo
I sam Gospodin Bog
I slavni sveti križ njegov,
Ki nan bija vazda na pomoć,
Sveti Martine, moli za nas.
Pravi, pravi meni Divo,
Ča je osan?
Osan diva umiljenih,
Sedan diva radosnih i žalosnih
I šest vodíc s kamelic
I pet ranih na Bogu,
Četiri vandelista: Marko, Luka, Ivan i
Matij
I tri patrijarke: Izak, Jakov i Abram
I dva cabla Mojsijeva,
Samo jedno jedinstvo
I sam Gospodin Bog
I slavni sveti križ njegov,
Ki nan bija vazda na pomoć
Sveti Martine, moli za nas.
Pravi, pravi meni Divo,
Ča je devet?
Devet kori ande'skih,
Osan diva umoljenih,
Sedan diva radosnih i žalosnih
I šest vodíc s kamelic
I pet ranih na Bogu,
Četiri vandelista: Marko, Luka, Ivan i
Matij
I tri patrijarke: Izak, Jakov i Abram
I dva cabla Mojsijeva,
Samo jedno jedinstvo
I sam Gospodin Bog
I slavni sveti križ njegov,
Ki nan bija vazda na pomoć,
Sveti Martine, moli za nas.
Pravi, pravi meni Divo,
Ča je deset?

Deset zapovidih,
Devet kori ande'skih,
Osan diva umiljenih,
I sedan diva radosnih i žalosnih
I šest vodíc s kamelic,
Pet ranih na Bogu,
Četiri vandelista: Marko, Luka, Ivan i
Matij
I tri patrijarke: Izak, Jakov i Abram
I dva cabla Mojsijeva,
Samo jedno jedinstvo
I sam Gospodin Bog
I slavni sveti križ njegov,
Ki nan bija vazda na pomoć,
Sveti Martine, moli za nas.
Pravi, pravi meni Divo,
Ča je jedanes?
Jedanes je družbenikov,
Deset zapovidih
Devet kori ande'skih,
Osan diva umoljenih,
Sedan diva radosnih i žalosnih
I šest vodíc s kamelic
I pet ranih na Bogu,
Četiri vandelista: Marko, Luka, Ivan i
Matij
I tri patrijarke: Izak, Jakov i Abram
I dva cabla Mojsijeva,
Samo jedno jedinstvo
I sam Gospodin Bog
I slavni sveti križ njegov,
Ki nan bija vazda na pomoć,
Sveti Martine, moli za nas.
Pravi, pravi meni Divo,
Ča je dvanes?
Dvanes' apostolih,
Jedanes' družbenikov,
Deset zapovidi,
Devet kori andeoskih,
Osan diva umoljenih,
Sedan diva radosnih i žalosnih
I šest vodíc s kamelic
I pet ranih na Bogu,
Četiri vandelista: Marko, Luka, Ivan I
Matij
I tri patrijarke: Izak, Jakov i Abram
I dva cabla Mojsijeva,
Samo jedno jedinstvo

I sam Gospodin Bog
I slavni sveti križ njegov,
Ki nan bija vazda na pomoć,
Sveti Martine, moli za nas,
Pravi, pravi meni Vivo,
Ča je trines'?
Trines' gracij,
Dvanes' apostolih,
Jedanaes' družbenikov,
Deset zapovidi,
Devet kori ande'skih,
Osan diva umoljenih,
Sedan diva radosnih i žalosnih
I šest vodíc s kamelíc
I pet ranih na Bogu,
Četiri vandelista: Marko, Luka, Ivan i
Matij
I tri patrijarke: Izak, Jakov i Abram
I dva cabla Mojsijeva,
Samo jedno jedinstvo
I sam Gospodin Bog
I slavni sveti križ njegov,
Ki nan bija vazda na pomoć,
Sveti Martine, moli za nas.

87

Frančesko, oče sveti,
Pomoli se ocu Bogu,
Da nan prosti svaku mnogu,
Kako nan je oprostija
I Mariji Mandaleni
U Šimuna za večeru
Di su bili Božji gosti
Di su naši grihi prosti.
Oj, Šimune, kruno sveta
Ka nebesa Božja stresa,
Ti si organj višnje slave
Kao zvizda kad prosjane
Kao listak usrid gore
Kako sunce kad prikrili
Kad procvati žilj bili.
U žilju je lipa kita
Lipa kita maslinova
S kun se maže sveta rana
Sveta rana Isusova.

108

88

Stopro nan se kolo zametnilo
Pod bijele dvore Šimunove
Kolo vodi Mare Šimunova
Za njun sestra Osibica
Reć' bi da su Šimunova dica.

89

Sinoć Marko večerao s majkon
Suha kruva i vode studene
Ali mu je govorila majka:
»A moj Marko, moje dite drago,
Ostavi se sinko četovanja
Jer zlo dobra doniti neće,
A staroj je dosadilo majci
Sve perući krvave haljine,
Već ti uzni ralo i volove
Pa ti ori brda i doline
Sij sinko bilicu šenicu
Pa ti hrani i sebe i mene.
Uzme Marko ralo i valove,
Al' ne ore brda i doline
Nego careve drumove
Izade Ture janjičare
More, Marko, ne ori drumove,
More, Ture, ne gazi oranje,
More, Marko, ne ori drumove
More, Ture, ne gazi oranja.
More, Marko, ne ori drumove,
More, Ture, ne gazi oranja.
Diže Marko ralo i volove
I pobije Turke janjičare
I zarobi tri tovara blaga,
Pa je nosi svojoj staroj majci:
»Evo tebi, moja stara majko,
Eto san ja tebi priorajo.«

90

Cura mlada podibljala
Bilu Livnu doigrala:
»I ti Livno jesi bilo,
Kako ti san i ja mlada,
Lipa jesen, za te nisan.«
A za koga sejo moja?

»Za Markića kraljevića,
Ima Marko devet konjov
I deseti šarac Markov.«

91

Gojila majka Marulu divojku,
Gojila je petnaest godin.
A ka' je Mariji petnaest godin
A Mariji je srića izodila,
Prosijo je u selu komšija.
Majka daje u selu komšiji,
Braća daju banu priko mora.
Još su braća seli govorila:
»Da ti bora, naša draga seko,
Odi seko banu priko mora,
Tvoja će te pohoditi braća,
U godini svakoga miseca,
U misecu svake nediljice.«
Ka' je sele braću poslušala,
Ona ide banu priko mora.
Ka' su braća selu udomila,
Al' Bog posla o' sebe moriju
I umori devet mili sina.
Sama osta samohrana majka.
Cvili sele utrun i večeron,
Da joj nema braće u pohode.
Njoj kore mnoge jatvice:
»Kuško jedna, naša jatvice:
Ti si tvojoj braći omilila,
Ča te tvoja ne pohodu braća.«
Kuka sele, ni dan ne pristaje,
Da joj nima braće u pohode.
Ka' se milin Bogu dojadilo,
Pa un pošalje dva svoja anđela
Do bijela groba Jovanova,
Jovanova, brata najmlajega
I svojin ga zadahnite dahun,
O' ploče mu konja sakujte,
O' zemljice misite kolače,
O' pokrova krojite darove,
Šaljite ga seli u pohode.
To čula dva Božja anđela.
Oni sajdu doli sa nebesa
Do bijela groba Jovanova,
Jovanova, brata najmlajega,
Svojin ga zadahnila dahon,
O' ploče mu konja sakovali,

O' zemljice misli kolače,
O' pokrova krojili darove,
Slali ga seli u pohode.
Na largo ga sele sagledala,
Malo bližje prida nj išetala.
Ruke šire, u lice se ljube.
Pitaju se za mir i za zdravlje.
Ali mu je govorila sele:
»Ivane, moj rodeni brajne,
Šta si mi tako potamnio,
Kao da si pod zemljicun bio.«
Ali joj je govoriya brajne:
»Da ti bora moja draga sele,
Devet bilih kula načinismo
I osan mile braće oženio,
Dvorio san osan milih snaha.
Zato san ti potamnio seko:
Ali mu je govorila sele:
»Ivane, moj rodeni brajne,
Pričekaj me tri-četiri dana,
Da ja spremin gosposke darove,
Da ja nosin snahan u pohode.«
Ali joj je govoriya brajne:
»Da ti bora, moja draga sele
Ona ide staroj majci svojoj
Pa joj je govorila:
»Otvor' grade, stara majko moja.«
Ali joj majka odgovara:
»Ti nisi moja jezinica,
Neg' od Boga morija.
Devet si mi sina umorila,
Pa š i mene, samohranu majku.«
Ali joj je ćerka govorila:
»Da ti bora, mila majko moja,
Nisan ja od Boga morija,
Nego tvoja ćerca jezinica
Kad je majka grade otvorila,
Obe mrtve na zemljicu pale.

92

Lipa ti je Jurova Slavka,
Još je lipša Sokolova Franka.

93

Oj, barabo, prva ti je mana,
Ča ti nije kosa iščešljana,

Oj, barabo, druga ti je mana,
Da ti nije košulja oprana,
Oj, barabo, treća ti je mana,
Ča ti nisu gaće ispeglane.

94

Lisičine, ne pasle ovaca,
Ilovica, ne gojila junaka,
A Voluja odora junaška.
Dubrave, zemlje bljutavice,
Na njoj se legu kukavice,
Dubrave, ali ste u doci,
Cure ništa i gorci momci.
A Grebenu, malo si na ladu,
Cure ništa, momci ne valjadu.

(Rugalica)

95

Nani, nani u nanicu,
Kako rebe u kajbicu,
Al, je rebi kajba draga,
A ditetu gajba mala.

(Uspavanka)

96

Igra kolo, igra tanci,
Isusovi Božji janjci.
U kolu su tri-četiri
Isusovi kančeliri.
Među njima peti starac,
Koji igra ka i mladac.
Među njima Katarina,
Lipa dika materina.
Prosili je kralji, bani
I veliki jenerali,
Prosili je kralji od mora
Za slavu o' svoga dvora
Ćerce Kate, poj za kralja
Neću majko ja za kralja,
Ja san čista golubica,
Isusova zaručnica
Mene Isus prstenova
Prid Marijun zlamenova

97

Isuse moj, ljubavi moja,
Evo liga priveлика grišnica tvoja
Šta san sagrišila
Od dana rođenoga
Do dana današnjega
Oprosti, oprosti mi, oprosti mi
Ustima govorila
Očima gledala
Ušima slušala,
Nosun mrljisala,
Rukama dohvatala,
Nogama hodala,
Kostima priginjala.
Oprosti mi, Isuse,
Oprosti mi, Isuste,
Oprosti mi, Isuse

(Govori se prij neg' se ide spat)

98

Šetala se dva Božja anđela
Od rajnih do paklenih vrata.
Na raju su vrata zatvorena,
Na paklu su vrata otvorena.
U paklu je jedna udovica,
Pa joj zmija oko vrata vije
I oba joj crna oka pije,
Jadnoj joj se u kosicu krije.
Govoru joj dva Božja anđela:
»Da ti bora jedna udovice,
Šta ti zmija oko vrata vije
I oba ti crna oka pije,
Jadnoj ti se u kosicu krije«
Al' govori udovica jadna:
»Da van bora dva anđela,
Tri san se puta odavala,
Sva tri puta jesan za udovca,
A nijednoga nisan za momka
Imala san tri pastorka moja
Prvi mi je lipo govoriya
Nerodena majko moja stara,
Nerodena koliko rođena
Daj mi isti stara majko moja
A ja san mu dala crne zemlje
Dokle san ga jadna ukopala
Drugi mi je govoriya lipo

Nerodena moja mila majko
Nerodena koliko rođena
Daj mi piti, mila majko moja
A ja san mu dala žuka vrida
Dokle san ga jadna ukopala
Treći mi je govoriya lipo
Nerodena majko koliko rođena
Opaši me svijanijem pasom
A ja san ga jadna opasala
Opasala s onun zmijun ljutun
Dokle san ga jadna ukopala
Zato mi zmija oko vrata vije
I oba mi crna oka pije
Jadnoj mi se u kosicu krije.

99

Drvenčani repati
Brzo ćete krepati
Teško onoj lopati
Ka' vas bude kopati.

(Rugalica)

100

Marinjani manjavuci
Ki će kurban vodu vući
Kurbe će in pinez dati
Čime će trgovati
Sir i vunu kupovati
Pod Labinun krave kresti
U Marinu dogoniti
U petak ih bikariti
U subotu drobe prati
U nedilju blagovati.

(Rugalica)

101

Zapuhala bura jugovića
Izvrnila ronca Uljevića
Pod Pišćenun glavun zakačao
I š njin biše mladi Beže Frane
I njega su dopanule rane
Al' je Frane dobar plivač bija
Pod Pišćenun na kraj izidrija
Ide Beže niz Platine
Ide pivajući

Stari ronac bajan osta
Pod Pišćenun plivajući

102

Ja pojašen dobra konja moga
Od Trogira pa sve do Šibenika,
Al' nikoga u putu ne sritan
Neg' jednu nesrtnu divojku
Ja joj kažen:
»Ukloni se s puta.«
A ona se ne ti ukloniti
A zadila pločan o konja
Za njezina žutoga kauka
Ja se skalan do kauka
Ujeden je za uho pod grioce
Ota joj se rana na zlo dala
Mene cura na pravdu pozvala
Sudi pravo u Trogiru kralju
Ja san bosa do Trogira došla
Pa ću bosa i do cara poći
A ni po te dobro biti neće.

103

Zbogom ti, Marice,
Sretan ti bio put,
Poljubimo se još jedan put.

104

U Mare je grlo kako u slavića.
Još ni Mare legla,
Još joj gori svića.
Ili inkolaje ili šumprešaje
Ili svome dragin geta patinaje.

105

Moj dragane, grano od murtile,
Sve su mi te cure zavolile.

106

Lole moja, mrtav si u grobu,
Plakala bi, al' više ne mogu.

107

Majko moja, kupi mi dukate,
Momci gledaju koje su bogate.

108

Oj garavi, ne spavaj na travi,
Lice vene od trave zelene.
(Ili: Rosna trava, bolit će te glava)

109

Moj se mali dotarice vata,
i mene bi da ja neman brata.

110

Majka Maru priko mora zvala:
»Ćerice Mare, jesi li oprala?«
»Majko moja, nisan ni prijala.«
»Ćeri Mare, a šta si radila?«
»Majko moja, sitne ruže brala.«
»Ćeri Mare, komu si ih dala?«
»Majko moja, tri venca ubrala,
Jednoga sam mome dragu dala,
A drugoga sam mome bratu dala,
A trećega za se ostavila.«

111

Karala majka Mariju
Da rano rani na vodu.
Svaka je voda studena
Među dva bora zelena.

112

Kad san sinoć u kolu igrala,
S desne ruke vera mi je pala.
Naša mi je baraba i lola,
Ne da mi je, stara majko moja.

113

Oj, gamelo, otpala ti banda,
Nije vino nego je bevanda.

114

Oj, motiko, otpale ti uši,
Ti si mojoj dodijala duši.

115

Oj, Pločari, more lokali,
Na kraj lizli, žabe grizli.

116

Evo moje male na derneku,
Prasica joj izila jaketu.

117

Pala magla na zemljicu,
U toj magli tri divojke,
Jedna drugoj govorila
Šta bi koja najvolila
Najstarija govorila:
»Ja bi blago najvolila,«
A druga je govorila:
»Ja bi ruho najvolila,«
A treća je govorila:
»Ja bi dragog najvolila,
Ti ćeš ruho poderati
A ti zlato pohrtit,
Ja ću s dragin ljubovati.«

118

Ilovica, voda bljutavica,
Ko te pija, svak je bljutav bija.

119

Tanci, tanci na konju,
A šenica na polju,
Tanci, tanci mali kos,
Tancaj, tancaj, kad san bos,
Neka tanca moja žena,
Ka je bolje obuvena.

120

Ajd' u kolo, nebora divojko,
Ajd' u kolo, da i moja dojde,
Ako mi je ne bude do podne,

Ocrnit ću sve aljine moje,
Samo neću pasa ni marame,
Neću pasa radi mojega glasa,
A marame radi divojaka.

121

Jedna se je dogodila buna,
Gori višje Milasova gumna,
Dovuče se Mate Bašića
I uvati crnu kaloperku,
Po imenu Sokolovu Jerku,
I tu mladu gizdavu divojku
On je hita na sri'puta ravna
Di je ona troskotina trava,
Di su one menduline guste,
Di su one kućetine puste.
Di je ona troskotina trava,
To' je Jerki poklapala glava.

122

Marijo, Marijo, sve te majka kara,
Da si ostarila, da se nisi odala,
Da ne primaš dara od mladog
mornara,
Jer je mladi mornar i vira i nevira,
Privarija je curu od petnajest godina
Kamo neće tebe, ja, moja Marija.

123

Zapivala tica u gorici,
A ja s momen dragin na vodici.

124

Meni nane birala mladića
Iz gornjega sela Radošića.

125

Ja malena u gori gojena,
Više bosa nego obuvena.

126

Da san znala da ću za bečara
Ne bi bila kosu brenovala.

127

Momci kose brenuju sa brenom,
A cure mlade sa vodun studenom.

128

Da mi nije državnoga rada,
Ne bi bila dobavila draga.

129

Pasla ovce mala Mandalina
Po livadi Kraljevića Marka,
Ovcama je mlada govorila:
»Pasite mi moje bile ovce
Po livadi Kraljevića Marka,
Ak' izajede Kraljevića Marko,
Pobit će vas moje bile ovce,
Meni mladoj obljubit će lišce.«
Još je mlada na besidi bila,
Al' evo ti Kraljevića Marka,
Al' govori Kraljevića Marko:
»Bora tebi, mala Mandalina,
Čija l' ovce, čija l' livada?«
Al' govori mala Mandalina:
»Bora tebi Kraljevića Marko,
Livada je Kraljevića Marka,
A bile ovce stare moje majke.

130

Igrale su vlaške babe,
U nedilju prid Poklade.
Na njima su sure gaće,
Rek' bi da su s pasa dlake.
I bolje bi igrale
Kad bi vina imale
Još bi bolje skoknile
Kad bi vina boknile.

131

Ja malena sidila u doli,
Maramicu vezla svome loli,
Vezla san mu ime i bezime
Samo nisan da se volin s njime.

132

Kontrado, kontrado,
Vele, ti si duga,
Kad, mimo te projden,
Obajde me tuga,
Ne smin se obazriti
Jer mi mnogi pritu
Da će me ubiti
Ako me ubiju
Budi fala Bogu
Smrti sam podložan
Uteći joj ne mogu
Ako me ubiju
Pod tvojin vratin
Bi' ćeš uzrok vilo
Ti i tvoja mati
Ako me ubiju
Pod tvojin prozoron
Pokrit ćeš me vilo
Duplicon violom
Ako me ubiju
Pod tvojom ponistrom
Pokrit ćeš me vilo
Mrtačkon konistrom.

133

Majko moja, udovac me pita,
Njega moja mladost ne merita.

134

Svekrva me moja darovala,
U šudar mi kamen zamotala.

135

Ne pije se more jer je slano,
Ne ljubi se zlato nevinčano.

136

Kad se udam, odi'ću u drva,
Ja ću zadnja a svekrva prva.

137

Maramica su četiri kraja,
Nosili je anđeli od raja.

138

Majko moja pita me udovac
Bi li me prodala za novac,
Majko moja, ti reči udovcu
Da mu hvala na njegovu novcu.

139

Misli mali da ću ja kopati,
Ja san mlada, ja ću se udati.

140

U Zagoru ne bi se udala,
Niti bi me nane dala.

141

Ako si mi lole iz Zagore,
Bacila te Cetina u more.

142

U Okruku, di se káva radi,
Tu su moga lole vinogradi.

PODACI O KAZIVAČIMA

1. Stipe Marić Pahljica, (1904–1989) r. u Vinišćima, težak, kazivao pjesmu br. 103.
2. Antica Marić Pahljica, r. Marušić, r. 1904. u Vinišćima, težačica, kazivala pjesme br. 104, 110, 111, 133.

3. Mare Pažanin Božankova, r. Pažanin, r. 1924. u Vinišćima, težačica, kazivala pjesme br. 1, 2, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 42, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 105, 106, 107, 108, 109, 112, 113, 114, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132 i 142.
4. Jele Pažanin Šupukova, r. Vukman, r. 1930. u Vranjici kraj Trogira, težačica, kazivala pjesme br. 3 i 5.
5. Ivka Kostović Banova, r. Mlačić, r. 28. VIII. 1907. u Vinišćima, težačica, kazivala pjesme br. 13 i 14.
6. Ivanica Anđelić Kapova (28. 8. 1910 — kolovoz 1987), r. u Vinišćima, težačica, kazivala pjesme br. 31 i 32.
7. Luce Pažanin Paićeva, r. Pažanin Jurov, r. 1908. u Vinišćima, težačica, kazivala pjesme br. 33, 34 i 35.
8. Nede Marušić Gregova r. Marić, r. 10. X. 1930. u Vinišćima, težačica, kazivala pjesme br. 36 i 37.
9. Zorka Marušić, r. 8. IV. 1919. u Vinišćima, težačica, kazivala pjesme, br. 38, 39, 40, 41, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52 i 53.
10. Karlo Kustura, r. 4. IV. 1920. u Vinišćima, težak, kazivao pjesme br. 65, 66, 67 i 69.
11. Tadija Kustura, sin Karlov, kazivao pjesmu br. 115.
12. Ante Kustura, sin Karlov, kazivao pjesmu br. 116.
13. Mladen Kustura, r. 1958. u Vinišćima, kazivao pjesmu br. 68.
14. Kate Pavić ž. Filipa, r. 29. I. 1917. u Vinišćima, težačica, kazivala pjesme br. 70, 71, 72, 73, 74 i 75.
15. Jozo Petrov, r. 21. II. 1925. u Vinišćima, težak, kazivao pjesme br. 76, 77, 78 i 79.
16. Antica Pažanin Tukešinova, r. Pažanin, r. 1926. u Vinišćima, težačica, kazivala pjesme br. 134, 135, 136, 137, 141, 138, 139 i 140.
17. Mate Anđelić Deškov (Tomin), r. 27. I. 1917. u Vinišćima, težak, kazivao pjesme br. 80, 81, 82, 83, 84, 85 i 102.
18. Matija Majić r. Lučin, (1903–1991), r. u Vinišćima, tečačica, kazivala pjesme br. 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95 i 96.
19. Pere Majić r. Anđelić r. 1928. u Vinišćima, težačica, kazivala pjesmu br. 97.
20. Antica Orlić Gučeva r. Anđelić, r. 6. 1. 1913. u Vinišćima, težačica, kazivala pjesme br. 98, 99, 100 i 101.
21. Mare Pavić r. Anđelić Deškov, r. 1910. u Vinišćima, težačica, kazivala pjesme br. 117, 118, 119, 120 i 121.

RJEČNIK NEPOZNATIH I MANJE POZNATIH RIJEČI

bānda — strana

bādat — bosti, ali i dirati, podbadati, zadirkivati

Bètina — selo na otoku Murteru

bevānda — vino pomiješano s vodom

Biskùpĭja — toponim u Vinišćima

blōnderica — ukrasna vrpca na traversi, pregači

brena — brenšer, kovrčalo za kosu
 brėnovat — kovrčati kosu, ondulirati
 brašenice — pogača umiješana od brašna
 Būdine — toponim u Vinišćima
 burdižanje — jedriti proti vjetru (u cik-caku), brazditi sad lijevo, sad desno
 cāblō — stablo
 čilenica — silenica
 dōtarica — bogata djevojka
 dērnek — sajam, vašar
 Drveñčani — stanovnici Velog Drvenika
 Dūbrāve — zaselak u Vinišćima
 čōs — kos
 đikāc — vrst kola u Vinišćima
 fil — zadnji red na oplati broda
 gāmēla — limeni lončić
 gēte — visoke muške cipele
 grēb — grob
 Grēben — toponim u Vinišćima
 griōce — malo grlo
 hītat — bacati
 Āovica — toponim u Vinišćima
 inkolāvāt — štirkati rublje
 jenerāl — general
 Jelīnak — zaselak u Vinišćima, danas napušten
 jezinīca — jedinica
 Jūrovica — obiteljski nadimak (Juro, Jurovi) jednom ogranku Pažanina u Vinišćima
 kabā(1) — toponim u Vinišćima
 kājba — gajba
 kančelīr — kancelar
 kāmēlica — prirodna udubina u kamenu u kojoj se nakupi voda, ali i kamenica u kojoj se drži ulje
 Kālac — toponim u Vinišćima
 kāva — kamenolom
 Kalopērka — kaloper, ukrasna mirisava biljka iz porodice glavočika, božja plahtica
 kāk — kapa od debele vunene ili pamučne tkanine oko koje je omotana pouska
 čalma
 kōnīstra — košara (jedna vrst)
 kontrāda — široka ulica
 kōzlāčine — vukodlaci
 kīrkāče — leđa
 kūdīlja — preslica
 Kūlin Bān — obiteljski nadimak jednom ogranku Kostovića u Vinišćima
 kuntrāvāt — susretati

kûpe — crijepovi
 labîn — selo u kaštelanskoj zagori
 lârgo — daleko
 Lisîčine — toponim u Vinišćima
 lîsti — pusti
 mǎnĵavûci — »žderivuci«
 meritât — zasluživati
 Mîlâsovi — toponim u Vinišćima, te prezime Milas
 mrlĵisat — mirisati
 mučûljâni — koji muče, šute, i tako nešto odobravaju
 mûl — lučki nasip uz koji pristaju brodovi, pristan, gat
 murtîla — bosiljak
 nêbora — uboga, jedna
 ôrganj — orgulje
 patinâvat — mazati mašću i osvjetlati, laštiti cipele
 Pâpini — obiteljski nadimak jednom rodu Marića u Vinišćima
 Plâtine — toponim u Vinišćima
 Pišćèna — toponim u Vinišćima
 Plôčari — stanovnici Ploče, Malog Drvenika, otoka u trogirskom primorju
 pòhrtit — istrošiti,
 prijâti — početi
 Râdošić — selo u Dalmatinskoj zagori
 ràkã — vrst ukrasne čipke
 Sègećani — stanovnici Segeta, sela u trogirskoj općini
 skàlat — spustiti se
 smîrit — udariti
 stôpro — tek
 sùre — sive, pepeljaste
 šêst — prilika, zгода
 šévo — šepavac
 šilježe — mlad ovan
 šôtâna — podsuknja
 štêla — zvijezda
 šûdâr — rubac, marama
 šumprešâvat — glačati
 tânci — tanac, ples
 tenéfi — vrpca, konop, uzica
 tòri — utorak
 tráse — otreša
 Tûrko — obiteljski nadimak (Turkovi) jednom rodu Anđelića u Vinišćima
 Ūljević — obiteljski nadimak (Uljevići) jednom rodu Mlačića u Vinišćima
 vapôr — parobrod
 veselĵãk — vrst cvijeća

viola — vrst cvijeća
Vólùja — toponim u Vinišćima
vríd — gnoj, otrov
vrísi — vrijes
záđit — zakačiti o što
Zağrada — toponim u Vinišćima
zakàčāt — zaroniti
žīlj — ljiljan
žùk — gorak

BILJEŠKE

¹ Vidi moje radove Narodne pjesme prikupljene u naše dane u Vinišćima kraj Trogira, *Čakavska rič*, br. 1/86. Inačica pjesme Viški broj zapisana u Vinišćima, *Čakavska rič*, br. 2/87, Paljetkovanje narodne poezije Vinišća, *Čakavska rič*, br. 2/89

² Vidi rukopisnu zbirku Nikole Čapalije Narodni običaji, pjesme i vjerovanja s Velog i Malog Drvenika, pohranjena u Zavodu za istraživanje folklora u Zagrebu.

³ Neke od pjesama koje sam snimao i čuvam u vlastitoj fonoteci transkribirao je i objavio Nikola Buble u knjizi Glazbena kultura stanovnika trogirске općine, Muzej grada Trogira, Trogir, 1988, s. 39, 86.

Zahvaljujem prof. dr. Radovanu Vidoviću na izvršenoj akcentuaciji u priloženom rječniku.

Ivan Pažanin

Summary

The author continues to publish the folk poetry of Vinišće from his own manuscripts.